

TEKST 140: Alvaro af Córdoba og Eulogius: Martyrerne i Córdoba 850-859

Omkr. 850 begyndte kristne i Córdoba at protestere mod islam og det muslimske styre. Dette førte mellem 850 og 859 til forfølgelse af de kristne islamkritikere, hvoraf 48 blev henrettet. Nogle af de få kilder til begivenhederne er præsten Eulogius (ca. 800-859), samt dennes ven, den lærde lægmand, Alvaro af Cordoba (ca. 800-862). Begge støttede martyrernes kamp mod islam og islamiseringen af den kristne befolkning, som de frygtede var ved at bukke under og miste deres kristne identitet. I 854 skrev Alvaro (også kendt som Paulus Alvarus eller Albar) værket "Indiculus luminosus" - et kraftfuldt angreb på islam, kirkens fjender og de kristne, der ikke gjorde modstand mod islamiseringen og bl.a. ikke støttede martyrerne. Alvaro angreb bl.a. påstanden om, at martyrerne selv havde fremprovokeret forfølgelserne, bl.a. ved at henvise til, at forfølgelser af kristne havde fundet sted længe.

Mellem 851 og 859 skrev Eulogius værkerne "Memoriale sanctorum", "Documentum martyriale" og "Liber apologeticus martyrum". Heri fortalte han historien om martyrerne i Córdoba, dels for at opnå den kristne kirkes anerkendelse af de henrettede som ægte kristne martyrer, og dels for at imødegå den kristne biskop Recared og andre inden for kirkens ledelse, der var tilbageholdende med at give martyrerne deres støtte. Til trods for denne tendens, der præger Eulogius' beretning, er hans værk "Memoriale sanctorum" stadig en vigtig kilde til forfølgelsen af de kristne i Córdoba omkring 850-859. Eulogius var præst for de kristne martyrer, han gjorde fængselsophold med nogle af dem og var direkte eller indirekte involveret i deres oprør. Eulogius endte i øvrigt selv med at blive henrettet, fordi han angiveligt skulle have hjulpet en pige ved navn Lucretia med at flygte fra hendes familie, efter at hun var konverteret fra islam til kristendommen. Under retssagen afviste Eulogius åbent Muhammed som en falsk profet. Han fik valget mellem at trække sin kritik tilbage og underkaste sig eller at blive henrettet. Eulogius valgte at gå i døden for sin tro. Værket "Memoriale sanctorum" blev fundet i Oviedo i 884. Eulogius' martyrium blev beskrevet af venen Alvaro i hans biografi "Vita Eulogii."

Omkring 858 havde to munke ved navn Usuard og Odilard fra klosteret i St. Germain-des-Prés bragt nogle relikvier af Córdoba-martyrerne Georg, Aurelius og Nathalia tilbage til deres kloster. Desuden havde de fra Spanien bragt en manuskriptudgave til deres kloster af Eulogius beretning om Córdoba-martyrerne. I denne særlige franske udgave af Eulogius beretning er der indsat en kommentar om den muslimske dødsstraf for frafald fra islam.

Endelig bringes herunder en kristen beretning fra 800-tallets Spanien "Istoria de Mahomet" (Muhammeds historie). Kultur og religionskonflikten mellem islam og kristendommen i Spanien er afspejlet i denne kilde. Mange kristne, der stiftede bekendtskab med islam i Spanien, opfattede den som et kristent kætteri, det vil sige som en afvigelse fra den rette kristne tro snarere end som en helt ny religion. "Istoria de Mahomet" er en af de tidligste latinske beretninger om profeten Muhammeds liv. Forfatteren og nedskrivningstidspunktet er ukendt, men der er beviser for at biblioteket i Leyre Klosteret i Navarre havde en kopi af teksten i 850. Formentlig var forfatteren spansk og teksten beregnet på et spansk publikum og muligvis var forfatteren en kristen fra det muslimsk kontrollerede område i Sydspanien, som udvandrede til det nordlige Spanien. Forfatteren til Muhammeds historie må have kendt til beretningerne om Muhammeds liv i den muslimske tradition. Flere aspekter af beretningen stemmer overens med den ortodokse version, men er her tilpasset et mere polemisk, islam-kritisk formål. Det gælder historien om Muhammeds ungdom som forældreløs, hans ægteskab med enken Khadija, islams monoteisme og dens åbenbaring gen-

nem englen Gabriel, islams militære ekspansion ind i det byzantinske rige, profetens ægteskab med Zainab efter hendes skilsmisse fra Zayad etc.

5 [Alvaro kritiserer i "Indiculus luminosus" visse af sine medkristne for manglende modstandskraft og polemiserer imod deres behagesyge i forhold til de muslimske magthavere:] Vi tog ikke alene imod giften [det muslimske herredømme] med glad sind, rolig accept og et ydmygt blik, idet vi drak miksturen med smagen af sygdomskim, men endnu værre – vi gik imod dem, der, ligesom Elias, ivrigt kæmpede af nidkærlighed for Gud.¹ Med et døvt øre slutter vi os i venskab sammen
10 med den øverste Guds fjender, og for at behage dem falder vi fra vores tro. [...] [Sådanne kristne undlader] at udtale deres bønner offentligt foran hedningene. [...] De proklamerer Kristi guddommelighed, dog ikke åbent i [muslimers] nærvær, men med undvigende ord. De beken-
15 der sig til Guds ord og en ånd, som [muslimer] billiger, idet de i deres sjæl bekender deres tro i forestillingen om, at Gud ser alt. [...] Mine medkristne finder glæde i arabernes digte og fortæl-
linger, de studerer værker af muhamedanske teologer og filosoffer, ikke for at modbevise dem, men for at erhverve sig en korrekt og elegant arabisk stil. Hvor finder man i dag en lægmand,
20 der kan læse de latinske kommentarer til de hellige skrifter? Hvem studerer evangelierne, pro-
feterne, apostlene? Ak! De mest talentfulde unge kristne har ikke kendskab til litteratur eller sprog udover arabisk, de læser og studerer med begærlighed arabiske bøger, de samler til en
25 høj pris hele biblioteker af dem, og de lovpriser overalt de arabiske fortællinger. Omvendt ind-
vender de hånligt ved omtale af kristne bøger, at sådanne værker er uværdige til deres op-
mærksomhed. Hvilken skam! Kristne har glemt deres eget sprog, og knap en ud af tusind er i
stand til at forfatte et brev til en ven på et rimeligt latin! Men når det kommer til at skrive ara-
bisk, hvor mange er der så ikke, der kan udtrykke sig på dette sprog med den største elegance
og endda komponere vers, der i formel korrekthed overgår dem, der er forfattet af araberne
selv!

[Eulogius' brev til Alvaro om, hvorfor han skriver "Memoriale sanctorum":]

30 Til min kære bror i Jesus Kristus, Alvaro [Albar], fra Eulogius.

Der var engang, kære broder, da jeg voksede op i et roligt hjem med alle husholdningens pro-
blemer ordnet, hvor alt var vel med mig. Men da vi alle blev oprørt over den velsignede Isaacs²
35 martyrium, og hele byen blev chokeret over det mærkværdige ved så stor en ting, da begyndte
alle, gejstlige som lægfolk, at ære med hele deres hjerte, hvad der var sket og at prise modet
hos så stor en bekender til den højeste ære. Men mens den samlende varme fra himlen vækker
mange og bevæger folkemængder af de troende til at gå ned på forum (torvet) og, efter at have
bekendt deres tro, at forbande fjenden af Kirken, ændrer de pludselig, idet de var skræmt til
40 døde af den grusomme tyrans pludselige vrede, med uhørt vankelmod deres udtalelser, træk-
ker dem tilbage og forbander dem, dernæst udnævner de dem, som gør den slags og som op-

¹ Alvaro, tænker her på de martyrer i Córdoba, der kæmpede ligesom som profeten Elias, men ikke fik den tilstrækkelige støtte.

² Isaac: Munk, der som en af de første led martyrdøden i 851. Se nedenfor

ildner dem, til at være skyldige i en stor forbrydelse [...] Der er få i dag, som ikke har forladt deres første mening om martyrernes ærværdighed. Derfor har jeg forsøgt at skrive [...] dette værk. Næppe var dette værk færdigt, før guvernørens hidsige officer havde anbragt mig i fængsel. [...] Så beder jeg eders Velærværdighed [...] at De måtte forbedre dette værk, som vi har
5 valgt at kalde for "Memoriale Sanctorum" [...]

[*Eulogius indledning til "Memoriale sanctorum" Første Bog. Munken Isaac havde tidligere været emirens sekretær, men trak sig tilbage til klostret Tabanos for at blive munk. En dag udfordrede han dommeren i Córdoba ved at kritisere islam og blev derfor henrettet d. 3. juni 851:*] Ved at kalde dette værk for *Memoriale sanctorum* har jeg skrevet for de klostre³, hvorfra den første gruppe af munke stod frem for at modsætte sig den mest løgnagtige af profeter. [...] Jeg tænker dog, at det uden tvivl var den hellige munk Isaac [...], som, efter at være kommet ned til forum fra klosteret Tabanense, var den første til at gå hen til dommeren og hilse ham med disse ord.
10 "Jeg kunne tænke mig, oh dommer, at blive en glødende tilhænger af jeres tro, hvis I med det samme ville forklare mig dets system og årsag". Gladeligt [...] sagde han først, at Muhammed var ophavsmanden til hans sekt, og efter at han [Muhammed] var blevet oplyst af englen Gabriels lære, modtog han fra Den Almægtige profetien for at føre den videre til hedningerne, grundlagde loven, lærte om paradiset og forkyndte om et rige i himlen fuld af glæder og skarer af
15 kvinder. Den unge og ærværdige munk, som var vel undervist i arabiske bogstaver, svarede ham pludselig på arabisk: "Han løj for dig", sagde han, "og må han forgå i helvedes forbandelser for det, som indfanget af sådan syndighed, invaderer hele hære af fortabte sjæle og trælbander dem sammen med sig selv i helvedes dyb. [...] Hvorfor frasiger du, som er begunstiget med lærdom, ikke sådanne farer? Og hvorfor frasiger du dig ikke de skadelige og forpestede tros-
20 sætninger og vælger den kristne tros evige og sunde evangelium?" Disse og tilsvarende ord talte den velsignede Isaac på en beskeden, men skarp måde og [...] fik den ophidsede dommer til at slå ud efter og ramme munkens ansigt. [...] Dernæst vendte dommeren sig og talte til den velsignede Isaac: "Måske er du beruset af vin eller ramt af galskab og ved ikke, hvad du siger. For vor profets sind, som du så uforsigtigt angriber med fornærmelser, forbliver ubønhørlig og
25 vi må straffe dem, som ikke frygter at sige den slags om ham". Den ærværdige Isaac svarede ham bravt: "Sandelig, dommer, jeg er ikke beruset af vin, ej heller smittet af nogen sygdom, men opflammet af iver efter retfærdighed, som jeg er sikker på, at din profet ikke kender til, jeg har fortalt dig om sandheden, hvis den rasende død bliver resultatet heraf, så accepterer jeg det villigt." [...] Dernæst sendte dommeren ham i fængsel, fortalte alt om sagen til kongen, som var skræmt over dette angreb, og udstedte et dekret [...] om at enhver, der frembragte den slags
30 fornærmelser mod grundlæggeren af deres tro i enhver sag ville blive straffet med døden. Således blev Guds tjener dømt og underkastede sig døden, således blev han hejst på en stage med hovedet nedad og anbragt henover floden med udsyn til byen, den 3. juni 851.
35
40 [*Senere fulgte andre kristne Isaacs eksempel, idet de henvendte sig til muslimske herskere i Córdoba og bekendte deres kristne tro, samtidig med at de kritiserede islam:*] Således bevæbnet

³ Klostret Tabanense udenfor Córdoba blev ødelagt af den kalif Muhammed d. 1. Lévi-Provencal; "Historie de Espana", IV, side 155.

med retfærdighedens rustning marcherer de ind på torvet og prædiker Guds Evangelium for hedningene og fyrsterne. [...] De angriber de ikke-troende for deres svigefulde doktriner fra den syndige profet, fuld af svig, helligbrøde og verdens forfængeligheder. [...] Så frygtløst hæver de sandhedens banner mod samfundsfjenden, hele vejen op til portvagten, og i selve porten til paladset bærer de vidnesbyrd mod fortabelsens leder. [...] Den syndige gruppe af hedninger opflammes af hævntørst og gengældelse med straf mod bagvaskerne af deres sekt. [...] For at opleve denne tidlige afslutning modsatte de sig retfærdighedens fjende og fjenden af Guds kirke ved frivilligt at komme frem med fri tale: Idet de fortalte om Herrens Evangelium i overværelse af kongerne, og idet de ikke frygtede noget, fordi de anså deres død for det samme som evigt liv. [...] Og således forekommer de mig som apostlen Paulus sande efterfølgere [...] de marcherer frem mod Satans engel og budbringeren af anti-Krist, og bekender åbent, hvad som er helligt, alt som selv den hellige kirke i Spanien nu prædiker, men ganske vist hemmeligt og i smug, fordi den er undertrykt. [...] For den samme ophavsmand til den fordrejede lære og den syndige ødelægger af mange sjæle [...] prædikede, at Kristus ganske vist var Guds ord og en stor profet, men ikke overdraget nogen guddommelig kraft, og ikke var lig med Gudfaderen. Han tilbød også frådseri og kødelige lyster i himlen. Denne sag blev behandlet af abbed Sperandio, [...] da han påtog sig at skrive en traktat for at afsløre hans rablerier, idet han byggede sine argumenter på denne kults egne ord og dernæst fremsatte i sin bogs syvende kapitel sin egen vurdering, idet han sagde: "I efterlivet, siger de, vil vi alle blive transporteret lykkelige til Paradis: for de vil være kvinder givet os af Gud, smukke og yderst overmenneskeligt dejlige, klargjort til vor nydelse. Svar: Aldrig vil jeres tilhængere opnå velsignelsens tilstand i Paradis. [...] Dette vil ikke være et Paradis, men et bordel; et obscønt sted.

[Om præsten Perfectus fortælles det, at han på vej til markedet var blevet stoppet af en gruppe muslimer, der så at han var præst og derfor bad ham om at forklare dem sin tro og fortælle dem om sin opfattelse af Kristus og Muhammed. Først afslog han af angst for at provokere sine tilhørere, men da de svor at ville beskytte ham, undsagde han på arabisk Muhammed og forkastede ham som en falsk profet og en umoralsk person, der havde forført sin slægtnings kone. Muslimerne lod ham i første omgang gå, men greb ham et par dage senere, da de ikke følte sig bundet af deres løfte om beskyttelse. Dernæst førte de ham til dommeren i Córdoba og vidnede mod ham for at have fornærmet islam. Da Perfectus indså at hans dage var talte, undsagde han igen islam overfor dommeren og blev henrettet d. 18. april 850, foran folkemængden, der var samlet for at fejre ramadanens afslutning:] Idet de aflagde falsk vidnesbyrd mod ham overfor dommeren, blev han således anklaget af Guds fjender for denne forbrydelse: "Vi ved, oh dommer, at han ofte har hånet vor lærer og at han har angrebet ham uophørligt med nedsættende ord. Således [...] er vi vidner til dette og tilstår ham at være værdig til døden". Sandelig blev Guds tjener [...] dømt til meget grusom piskning, og sønderflået af grusom tortur blev han bedt om at fornægte Kristus. Men han erklærede sig ikke blot uskyldig, men råbte sågar, at selv til døden ville han ikke forlade den korsfæstedes religion. Bevæget til et voldsomt raseri på grund af hans modstand beordrede dommeren ham til at blive udblødt ved fem hundrede piskeslag og mere, således at han skulle mishandles, indtil han faldt bevidstløs til jorden for hænderne af sine bødler. Og således tvang han ham til at gå rundt i hele byen og på torvene, mens han kun var halvt i live og næsten ikke trak vejret, anbragt omvendt på et æsel, idet den vanhelligende stemme fra budbringeren råbte: "Dette fortjener kritikeren af vor profet og håneren af vor religion." [...] Den

frivillige og voldsomme fremskyndelse af disse to [Isaac og Perfectus] mod deres lidelse bevægede andre til af deres egen vilje at indlade sig på at kæmpe imod på samme måde.

[I forordet til værkets anden bog fortæller Eulogius også om martyren Perfectus:]

5

Anden bog, kapitel 1. Perfectus, præst i Córdoba og martyr

I Herrens navn. Til vor Herre Jesus Kristus magten i al evighed, i året 850 efter Hans inkarnation [...] i det 29. år af Abdarrahmans [Abd-ar-Rahman d.2's] styre, i de dage, hvor det arabiske folk øgede sin formue og magt i Spanien, da det besatte næsten hele Spanien. [...] Mens de retroendes kirke [den kristne kirke] led under hans mest grusomme åg og var ved at blive slået ihjel, da [levede] præsten Perfectus, [...] født i Córdoba og opdraget i lys lærdom under lærerne i St. Acisclus-kirken, og han havde samtidig som et af sine talenter kendskab til det arabiske sprog. En dag da han foretog en udflugt [...] og gik gennem byen, bliver han udspurgt af nogle af de vantro, der spørger ham om den katolske tro og han bliver beordret af dem til at aflægge vidnesbyrd overfor dem om Kristus og Muhammed. Idet han umiddelbart og åbent bekendte den guddommelige Kristi magt og forkyndte, at Han var velsignet af Gud over alt i verden, [sagde han]: "Jeg tør ikke fremføre, hvorledes jeres profet betragtes af katolikkerne, fordi jeg ikke tvivler på, at I vil blive krænket med alvorlig irritation. Men hvis der er en aftale om venskab mellem os, og hvis I indvilliger i en fredelig pagt i tillid, så skal jeg fortælle, hvordan han anses ifølge Evangeliets vidnesbyrd, og hvilken anseelse han nyder blandt sande kristne". Svigagtigt lovede de [muslimerne] dette, uanset, hvad sande kristne mente om ham, og derved tvang de ham til at tale, efter at have fjernet enhver frygt. Dertil svarede den kloge præst dem på arabisk, at han [Muhammed] var en falsk profet og en yderst falsk lærer, fordi han havde forført mange. [...] Han henførte deres tro til fyrsten Satan, som den vil blive ødelagt med i helvedes pinsler, og [han sagde:] "også I, hans trosfæller, vil brænde med ham, for han er fordømt til flammerne i den uudslukkelige brand. For hvordan kan han anses for at være blandt profeterne, [...] når han blev forblændet af hendes skønhed og har bundet sig i hor til Zainab, hans slave Zaid's kone, idet han tog hende efter barbariets lov, ligesom en hest eller et mulddyr, der ikke har noget intellekt? Og han har ovenikøbet sagt, at han gjorde dette efter ordre af en engel."⁴ Mange ting tilføjede den velsignede Perfectus således om de afskyelige og sensuelle ting, som påbydes af Muhammeds lov. [...] Selvom de [muslimerne] ikke angreb ham på det tidspunkt, så holdt de hævnens raseri brændende i deres hjerter med henblik på ødelæggelse. [...] Guds tjener gjorde sine forretninger færdig og vendte tilbage til sin celle og sin ro og var i sikkerhed et stykke tid. Men efter et kort stykke tid, da husholdningens fornødenheder bragte ham til at gå ud, da førte hans rute tilfældigvis forbi de samme mennesker, med hvilke han for nylig havde været i strid. Da hans modstandere fra lang afstand så ham komme, og havde næret et vedvarende sår fra ham i deres hjerter, ophidsede de en stemning ude i det åbne blandt de omkringstående mennesker til forsvar for deres profet: "Her er han, som overfor os og vildført af voldsom sindssyge udtalte så forbandende ord mod vor profet." [...] Og således overgav den ophidsede menneskemængde ham hurtigt til dommeren [...]: "Højest ærede dommer, vi har fundet

⁴ Der hentydes til historien om, at Muhammed ægtede sin kusine Zainab (Zaynab), der ligeledes havde været hans adoptiv søns, Zaid's, kone og fik bemyndigelse hertil gennem åbenbaringer.

denne mand, som har forbandet vor profet og kritiseret hans kult. [...]” Dernæst smed dommeren Guds kommende martyr i det elendige fængsel og lænkede ham til en vægt af jernkæder, som han ikke kunne bære rundt. [...] Derfor, efter få måneder var tilbragt i fængslet og efter de [muslimerne] havde overstået de tredive dages faste [Ramadanen], hvor de er mere tilbøjelige end normalt til ædegilder og floder af lidenskab, da gryede martyriets dag mere glørværdigt end andre dage. Mængden af vantro [...] var gået over til marken på den anden side af flodbroen [...] den største plads i byen for at bede og råbe triumferende, og de underholdt sig ved at komme hurtigt tilbage for at se martyrens død. Da de så ham slået til jorden foran vagternes port, rullet rundt i sit eget blod, med rester af selve slagteriet af den døde præst smurt ud over det hele, steg deres [muslimernes] gode humør, og de gik tilbage i godt humør for at færdiggøre bønnens helligbrøde, sikre på at de ville nyde freden bedre. [...] [*Efter Perfectus og Isaac fulgte andre kristne i Córdoba deres eksempel, gjorde oprør mod de muslimske herskere og blev henrettet for deres islamkritik.*]

15

[*I sin biografi "Vita Eulogii" beskriver Alvaro sin ven Eulogius' martyrium:*] På det tidspunkt, hvor arabernes brutale styre på sørgelig vis hærgede hele landet Spanien med bedrag og svig, og da kong Mohammad med utroligt raseri og uhæmmet vrede var fast besluttet på at udrydde det kristne folk, var mange skræmt af frygt for den grusomme konge og nærrede håb om at dæmpe hans vanvid, der ved en grusom brug af ond vilje bestræbte sig på at angribe Kristi folk med forskellige udspekulerede fristelser. Mange kastede sig i afgrunden ved at fornægte Kristus, andre blev rystet af voldsomme retssager. Men andre blev grundfæstede og bekræftet i blomstrende dyd. På den tid, som vi har nævnt, lyste de trofastes martyrium (eller vidnesbyrd) vidunderligt, og benægternes fejl var omskiftelige som bølger. For nogle, der kun besad den kristne tro ved Guds nåde i hemmelighed, bragte det ud i det åbne, som de havde skjult, og uden at være blevet opsøgt sprang frem mod martyriet og greb deres krone fra bødlerne. [...] [*Alvaro nævner herefter en række martyrer*] Vores hellige doktor Eulogius beskrev hver af disses kamp og skrev om deres liv og handlinger i strålende stil.

På dette tidspunkt var der en vis pige ved navn Leocritia af adelig familie, men ædlere i sjælen, født af muslimers snavs og af ulves skød, døbt noget tid tidligere af en kristen nonne, Litiosa, som hun var i slægt med. Hemmeligt blomstrede hun i den kristne tro, hun havde taget til sig, og viden om hende bredte sig som en sød duft. [...]

Hendes forældre gav hende alvorlige advarsler, men da dette ikke havde nogen effekt, forsøgte de at angribe hende med pisk og slag for at tvinge hende ved straf, siden hun ikke var til at bevæge på en blidere måde. Men den flamme, som Kristus har sendt ind i hjerterne på de trofaste, kan ikke give efter for trusler. Da hun under denne konflikt blev slået dag og nat, og så sig selv angrebet med alvorlige straffe og bundet med svære bånd, og frygtede, at hvis hun ikke bekendte sin tro offentligt, ville hun blive brændt i helvede for hendes utroskab, gjorde hun gennem budbringere sin sag kendt for den velsignede Eulogius, der allerede var meget agtet i forbindelse med mange af sådanne sager, samt for hans søster, Anulo, en jomfru dedikeret til Gud. Hun forklarede, at hun ønskede at komme til et sikrere sted blandt de troende, hvor hun uden frygt kunne gøre sin tro kendt. Derpå påtog den velsignede Eulogius sig sit hverv, og da han var en ivrig forkæmper for martyrerne, instruerede han hende gennem de samme budbringere til

hemmeligt at forlade hjemmet. [...] [*Leocritia har held til at forlade hjemmet, men hendes forældre sætter herefter en eftersøgning i gang*] Idet de løb rundt om blandt venner og fremmede, brugte magt og dommerens myndighed, satte de alle, som de mistænkte, i fængsel og lænker, og de plagede med slag og fængsling mænd, kvinder, skriftefædre, præster, nonner og hvem de kunne i det håb, at de ved disse og andre foranstaltninger måske på en eller anden måde kunne få deres datter tilbage. Men uberørt flyttede helgenen [Eulogius] hendes opholdssted fra sted til sted, idet enhver forholdsregel blev taget, således at fårene ikke skulle falde i hænderne på ulve. [...] [*Leocritias opholdssted bliver dog afsløret for myndighederne*]

- 10 For på denne dag - jeg ved ikke på hvis antydning, hvis rænker eller hvis forræderi - blev skjulestedet gjort kendt for dommeren, og pludselig var hele deres bolig omringet af soldater, udsendt med dette formål. Det var tilfældigvis således, at den udvalgte og forudbestemte martyr [Eulogius] var til stede i egen person. Idet de bragte Leocritia hen til Eulogius arresterede de dem begge to sammen, og mens de slog dem og behandle dem respektløst, bragte de dem til
- 15 den uretfærdige og berygtede dommer. Dommeren ville med det samme dræbe dem ved piskning, og optændt af et heftigt raseri og med stridslystent ansigt og utålmodigt sind, udspurgte han Eulogius med rasende ord og spurgte truende, hvorfor han havde tilbageholdt pigen i sit hus. Eulogius svarede ham tålmodigt og beredvilligt, således som han ofte talte, og forklarede smukt sandheden i sagen således: "Herre, forkyndelsens embede er pålagt os, og det er en del
- 20 af vores tro, at vi skal fremholde troens lys for dem, der søger det hos os, og at vi ikke bør nægte det nogen, der iler mod livets vej, der er hellig. Dette er en pligt for præster, den sande religion kræver det, og dette lærte også Kristus Vorherre os: at uanset hvem det er, der er tørstig og ønsker at drikke af troens floder, skal denne finde den dobbelte drikkelse af hvad han søgte. Og da denne pige henvendte sig til os på grundlag af vor hellige tros bud, gjorde vores kald sig
- 25 nødvendigvis mere glædeligt gældende med hensyn til hende, jo mere brændende hendes ønske var. Det var ikke korrekt at afvise en person, der anmodede om dette, især ikke korrekt for en, der med dette formål var udstyret med Kristi hverv. Derfor, så vidt jeg var i stand til det, oplyste og belærte jeg hende, og jeg har vist hende, at troen på Kristus er vejen til Himmeriget. På samme måde vil jeg være glad for at gøre det for dig, hvis du skulle finde på at bede mig om
- 30 det." Så befalede dommeren med bistert ansigt, at stokke⁵ skulle bringes ind, idet han truede med at dræbe ham ved piskning. Helgenen sagde til ham: "Hvad har du tænkt dig at gøre med de stokke?" Han svarede: "Jeg har tænkt mig at slå dig ihjel med dem." Eulogius sagde: "Skærp og forbered det sværd, med hvilket du kan sende min sjæl, frigjort fra kroppens trældom, tilbage til Ham, der skænkede den. Tro ikke, at du vil skære min krop fra hinanden med pisk." Og
- 35 idet han straks med klare skældsord og megen veltalenhed angreb deres profets og lovs falskhed, og fordoblede det, som han havde sagt, blev han hurtigt sendt til paladset og indbragt for kongens rådgivere. Den ene af dem, som han kendte godt, tiltalte ham sympatisk: "Tåber og idioter føres til denne elendige ruin af død - men du, der er udstyret med visdommens skønhed, og er berømt for din glimrende livsførelse, hvad vanvid drev dig til at forpligte dig til denne fatale udslettelse, idet du glemmer den naturlige kærlighed til livet? Lyt til mig, og hast ikke hovedkulds ind i denne ødelæggelse, jeg beder dig. Sig kun et ord i denne din nødens stund, og bagefter udøv din tro, hvor du vil. Vi lover ikke at eftersøge dig nogen steder." Den velsignede
- 40

⁵ Eller rør - til stokkeslag, piskning

martyr Eulogius svarede ham smilende: "Hvis bare du kunne vide, hvilke ting, der er i vente for dem af vores tro. Eller hvis jeg i dit bryst kunne placere det, som jeg har i mit eget, så ville du ikke prøve at holde mig tilbage fra mit kald, men med endnu større glæde ville du selv tænke på at opgive din verdslige position." Og han begyndte at tilbyde dem undervisning i det evige evangelium, og med kæk frihed at udøse forkyndelsen om riget. Men da de ikke ønskede at høre ham, beordrede de tilstedeværende ham dræbt ved sværdet. Mens han blev ført bort slog en af kongens eunukker ham. Idet han vendte den anden kind til, sagde Eulogius: "Vær venlig at slå denne også, og gør den lig den anden." Da denne var blevet slået, vendte han tålmodigt og ydmygt atter den første til, men soldaterne skyndte sig ud til henrettelsesstedet med ham, og dér knælende han i bøn, og idet han hævede sine hænder mod himlen, gjorde korsets tegn og stille sagde et par ord i bøn, udstrakte han sin hals for bladet, og i foragt for verden fandt han ved et hurtigt hug livet. Han blev martyr lørdag eftermiddagen, den ellefte af marts. O vor tids velsignede og vidunderlig mand, som i form af mange martyrer sendte frugten af sit arbejde foran sig, og i den jomfruelige Leocritia efterlod en anden til at følge efter! [...] [*Alvaro beretter, at Eulogius' lig blev kastet ned på Guadalquivir-flodens bred, hvor en række mirakuløse tegn iagttages omkring liget*]

Ved en indsats opnåede de kristne den næste dag at få fat i den velsignede mands hoved, og på den tredje dag samlede de i resten af kroppen og begravede den i kirken for den velsignede martyr San Zoylo.

Med hensyn til den velsignede jomfru Leocritia, så blev hun, selvom de forsøgte at forføre hende med mange glæder og bevæge hende med mange løfter, ved Guds nåde styrket i troens fasthed, og på den fjerde dag efter Eulogius' martyrium blev hun selv halshugget og kastet i Guadalquivir. Men hun kunne ikke synke ned eller skjules i vandet, for idet kroppen bevægede sig oprejst, udgjorde hun et forbløffende syn for alle. Så blev hun taget op af de kristne og begravet i basilikaen for martyren Sankt Genesius, der findes på det sted, der kaldes Terzos. Sådan var den velsignede doktor Eulogius' endeligt. Dette var hans beundringsværdige bortgang. Sådan var hans overgang efter mange gerninger.

[*Den franske udgave af Eulogius:*] Saracenerne mener, at de kun fortjener døden, som forlader deres sekt og omvender sig til den kristne tro og som giver udtryk for blasfemi imod deres lovgiver.⁶

[*Istoria de Mahomet:*]

Kætteren Muhammed kom frem i kejser Heraklios⁷ tid, i hans syvende regeringsår. På det tidspunkt udmærkede biskop Isidore af Sevilla sig i den katolske lære og Sisebut sad på tronen i Toledo. Der blev bygget en kirke til ære for den velsignede Euphrasius over hans grav i byen

⁶ Ifølge historikeren Benjamin Kedar øvede den muslimske dødsstraf for frafald fra islam en betydelig afskrækkende indflydelse på kristne missionærer i Spanien og Mellemøsten i 800- og 900-tallet. Benjamin Z. Kedar: *Crusade and Mission – European Approaches towards Muslim*, Princeton University Press (1984)

⁷ Den byzantinske kejser Heraklios regerede 610-641.

Ildai [Andújar]. Desuden blev kirken i Toledo for den hellige Leocadia udbygget med et højt loft af det mest vidunderlige håndværk efter ordre af den førnævnte konge.

5 Muhammeds liv begyndte således. Da han var forældreløs blev han anbragt i pleje hos en vis enke. Da han som en grisk ågerkarl drog på forretningsrejser, begyndte han flittigt at deltage i kristne forsamlinger, og som en snu søn af mørket begyndte han at lagre nogle af de kristnes prædikener i sin hukommelse, og han blev den klogeste i alt blandt de ufornuftige arabere. Opflammet af begærets brændstof blev han gift med sin formynderske efter en eller anden barbarisk lov. Kort tid efter åbenbarede den onde ånd sig for ham i form af en grib, viste en gylden mund og sagde, at den var englen Gabriel og gav Muhammed ordre til at føre sig frem blandt sit folk som profet. Opfyldt af stolthed begyndte han at prædike for de ufornuftige dyr og han gjorde fremskridt, som om det var på grundlag af fornuften, at de gav afkald på deres dyrkelse af afguder og af den legemlige Gud i himlen. Han gav dem, der troede på ham, ordre til at gribe til våben på hans vegne, og med en ny tros iver befalede han dem at hugge hans modstandere ned med sværdet. Med sin uudgrundelige visdom sagde Gud engang gennem sin profet: "Nu rejser jeg kaldæerne, det hidsige og hurtige folk, som drager ud over hele jorden for at erobre bopladser, der ikke er deres. Grusomme og frygtelige er de, deres lov og ret sker fyldes. Deres heste er hurtigere end pantere, rappere end nattens ulve. Ryttere galoperer af sted, de kommer flyvende fra det fjerne, som en ørn, der jager efter bytte. De kommer alle for at øve vold; ...de gør nar ad konger ... De ler ad alle fæstninger ... De gør deres egen kraft til gud!⁸". Og nu tillod Han dem at gøre skade. Først dræbte de kejserens bror, som regerede landet, og som udtryk for deres sejrs triumf etablerede de hovedstaden for deres kongerige i Damaskus i Syrien. Den samme falske profet komponerede salmer fra ukloge dyrs munde til minde om en rød kalv. Han vævede en historie af edderkoppespind til at fange fluer med. Han digtede nogle ordsprog om hærfluglen og frøen, sådan at stanken fra den ene kom bøvsende ud af hans mund og den andens vrøvlen aldrig måtte ophøre fra hans læber. Til sin egen ære digtede han nogle andre sange i sin egen stil til minde om Josef, Zacharias og sågar til minde om Herrens mor; Maria. Og mens han svedte under sin profetis vildfarelser, så lystede han efter konen til en af sine naboer ved navn Zayd, og han udsatte hende for sin begærlighed. Da han hørte om denne synd rystede hendes ægteemand og lod hende gå til sin profet, som han ikke var i stand til at bestride det. 30 Faktisk nedfældede Muhammed dette i sin lov, som om det kom fra guddommelig inspiration: "Da kvinden ikke var behagelig i Zayds øjne og han afviste hende, så gav han hende i ægteskab til sin profet, hvilket er et eksempel for andre og for fremtidige disciple, som ønsker at gøre det, uden at det er syndigt"⁹. Efter fuldbyrdelsen af denne synd, nærmede hans krops og sjæls død sig samtidigt. Da han anede sin forestående ødelæggelse og vidste, at han på ingen måde ved egen kraft ville blive genopstanden, så forudså han, at han på tredje dagen ville blive genoplivet af englen Gabriel, som havde for vane at fremstå for ham i skikkelse af en grib, som Muhammed selv sagde. Da han opgav sin sjæl til Helvede, gav de ordre til, at hans lig skulle bevogtes af en ivrig nattevagt, opsatte på det mirakel, som han havde lovet dem. Da de så, at han rådnede på tredjedagen og under ingen omstændigheder ville genopstå, så sagde de, at englenerne ikke kom, fordi deres tilstedeværelse havde afskrækket dem. Da de havde fundet, hvad de mente måtte være et godt råd, så efterlod de hans lig ubevogtet og med det samme fulgte i stedet for engle 40

⁸ Habakkuks Bog 1:6-11.

⁹ Koranen 33: 37.

hunde, der fulgte hans stank og åd hans side. Da de hørte om dette, begravede de resten af hans lig i jorden. Og som hævn for denne skade, befalede de, at hunde skulle slagtes hvert år, således at de, som på hans vegne fortjente et værdigt martyrium, kunne tage del i hans herlighed. Det var passende, at en profet af denne slags skulle fylde hundenes maver, en profet, der ikke bare afskrev sin egen sjæl, men også mange andres, til Helvede. Han begik oven i købet mange synde, som ikke er nedskrevet i denne bog. Dette er nedskrevet for at de, der læser det, vil forstå, hvor meget mere, der kunne være skrevet.

10 J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

Alvaro af Córdoba: *Indiculus luminosus* kap. 6, 9 og 35. Oversat af Jesper Rosenløv efter C. L. Tieszen: *Christian identity amid Islam in Medieval Spain* (2013) s.83f. samt R. Dozy: *Spanish Islam. A History of the Moslems in Spain*, London (1913) s.268. Uddrag af *Vita Eulogii*, oversat af Michael Pihl efter O. R. Constable: *Medieval Iberia. Readings from Christian, Muslim and Jewish Sources*. Philadelphia (1997) s.50-55.

15 Eulogius: *The Memoriale Sanctorum of Eulogius of Cordova: A Translation with Critical Introduction*, (eng. overs.) E. P. Colbert, Washington D.C. (1955). Den franske udgave af Eulogius: Oversat af Michael Pihl efter Benjamin Z. Kedar: *Crusade and Mission – European Approaches towards Muslims*, Cambridge, Mass. (1984), s. 9f. *Istoria de Mahomet*, oversat af M. Pihl efter Olivia Constable: *Medieval Iberia – Readings from Christian, Muslim and Jewish Sources*, Philadelphia (1997), s. 48-50.

20